

॥ ॐ ॥
॥ तस्य वाचकः प्रशवः ॥

ऋतम्भरा

ऋतम्भरा એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું
બહુજનહિતાય - બહુજનસુખાય

મુક્તા

પાતંજલ યોગદર્શન - સમાધિપાઠ

- યોગભિક્ષુ

પાતંજલ યોગદર્શનના સમાધિપાઠના ચોવીસથી ઓગણત્રીસમા સૂત્રમાં ઈશ્વરની વ્યાખ્યા કરેલ છે અને ઈશ્વરની ઓળખ આપેલ છે.

ઈશ્વરશરણાગતિથી અસંપ્રજ્ઞાત યોગની પ્રાપ્તિ થાય છે. ઈશ્વરને શરણે જવું હોય તો ઈશ્વરની ઓળખ પ્રાપ્ત કરી લેવી જોઈએ. પતંજલિમુનિએ ઈશ્વરની વ્યાખ્યા કરતાં કહ્યું કે -

કલેશ, કર્મ, કર્મફળ અને વાસના જેમાં નથી તે વિશેષ ચેતન ઈશ્વર છે. જેઓ આ ચારેયથી નિત્યમુક્ત છે તેઓ ઈશ્વર છે. ઈશ્વર સંપૂર્ણ સર્વજ્ઞ છે. ઈશ્વર પૂર્વકાળના ગુરુઓના પણ ગુરુ છે અને કાળથી છેદીભેદી શકાતા નથી. ઈશ્વરનો વાચક - ઈશ્વરનું નામ પ્રણવ (ઓમ્=ૐ) છે. પ્રણવનો સાર્થ જપ કરવો.

સમાધિપાઠના સૂત્ર ૨૪ થી ૨૮ માં આવતી આ વ્યાખ્યાને આપણે ખૂબ વિસ્તારપૂર્વક સમજવા છીએ. અર્થની ભાવના સાથે ઓમ્નો જપ કરવાથી શું ફળ મળે છે એ વાત ઓગણત્રીસમા સૂત્રમાં કહે છે.

તતઃ પ્રત્યક્ ચેતનાધિગમોઽપ્યન્તરાયા ભાવશ્ચ ॥૨૯॥

ભાવાર્થ- તેનાથી (ઓમ્નો સાર્થ જપ કરવાથી) પ્રત્યક્ ચેતનાનો (જીવાત્માનો) સાક્ષાત્કાર થાય છે અને અંતરાયોનો અભાવ થઈ જાય છે.

વિસ્તાર- ઓમ્નો સાર્થ જપ એટલે ઓમ્ના અર્થના સ્મરણપૂર્વકનો જપ-ચિંતન - મનનપૂર્વકનો જપ. મનુષ્ય જેનું ખૂબ ચિંતન કરે છે તેના સ્વરૂપનું તેને જ્ઞાન થાય છે. ઈશ્વરનું ખૂબ ચિંતન કરનારને પણ ઈશ્વરના સ્વરૂપની ઓળખ થાય છે. ઈશ્વરની-પરમાત્માની ઓળખ થવાથી આત્માના-જીવાત્માના બુલાઈ-૨૦૦૯

સ્વરૂપ વિષેની પણ સાચી સમજ પ્રાપ્ત થાય છે. કારણકે આત્મા અને પરમાત્મામાં ચેતનના સંબંધે એકપણું છે, ચેતનધર્મે બંને સજાતીય છે. તેથી પરમાત્માનું જ્ઞાન થતાં અંતરાત્માનું જ્ઞાન પણ થઈ જાય છે.

આત્મા-પરમાત્માના પરમ આનંદદાયક તત્ત્વજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરનારને પછી વિશ્વ બધું અનાકર્ષક ભાસે છે; તેને પછી વિશ્વના પદાર્થોમાં રસ રહેતો નથી. અને તેથી તેના જીવનમાં લાભ-હાનિ જેવું પણ કાંઈ બચતું નથી. જેને લાભ-હાનિ જેવું કાંઈ ના હોય તેને હર્ષ-શોક જેવું પણ ક્યાંથી હોય? જેના હર્ષ-શોકનો નાશ થઈ ગયો હોય તેના જીવનમાં અંતરાયો રહે શાના આધારે? તેનાં વિઘ્નો-અંતરાયો-વિક્ષેપો બધું જ સમાપ્ત થઈ જાય છે. જેમ સૂર્યોદય થતાં જ અંધારું ભાગી જાય છે તેમ પરમ ચૈતન્યનો સ્પર્શ થતાં જ જડ એવા ભ્રમો-અંતરાયોનો અભાવ થઈ જાય છે. યોગસાધનામાં ક્યા ક્યા અંતરાયો આવે છે તે હવે કહે છે.

**વ્યાધિસ્ત્યાન સંશય પ્રમાદાલસ્યાવિરતિ-
ભ્રાંતિદર્શના લબ્ધભૂમિક્તવાનવસ્થિતત્ત્વાનિ
ચિત્તવિક્ષેપાસ્તેન્તરાયાઃ ॥ ૩૦ ॥**

ભાવાર્થ- વ્યાધિ, સ્ત્યાન, સંશય, પ્રમાદ, આલસ્ય, અવિરતિ, ભ્રાંતિદર્શન, અલબ્ધભૂમિક્તવ અને અનવસ્થિતતત્ત્વ; આ નવ અંતરાયો ચિત્તને વિક્ષેપ કરનારા છે.

વિસ્તાર- આગળના સૂત્રમાં કહ્યું કે ઓમ્ના સાર્થ જપથી અંતરાયોનો અભાવ થઈ જાય છે. તેથી

અંતરાયો કેવા છે તેની થોડી વાત અહીં ચર્ચા છે. નવે અંતરાયોનો અર્થ સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

જીવનસાધનામાં અને યોગસાધનામાં જે અંતરાયો આવે છે. તે મુખ્ય નવ છે. તેને સારી રીતે સમજીએ. કારણકે અંતરાયો દૂર ના કરી શકીએ તો સાધના થઈ શકે નહીં. જીવન માટે પણ સાધના શબ્દ વપરાય છે. જીવન પણ એક સાધના છે. કોઈ કહેશે કે “અમારે ક્યાં મોક્ષ મેળવવો છે, કે સાધના કરવી છે તે અંતરાયો આવવાના હતા! અને અંતરાયો ના આવે તો તેને દૂર કરવા માટે ઓમ્નો જપ કરવાની શી જરૂર છે?” તો તેનો ખુલાસો આ પ્રમાણે છે.

જીવન પણ મહાન સાધના છે. યોગ, જીવન માટે છે. તેથી શાંતિમય જીવન જીવવું હોય, મનુષ્યજન્મ સાર્થક થાય તે રીતે જીવન વ્યતીત કરવું હોય, તો સાધનામય જીવવું પડશે, જીવનને પણ સાધના બનાવવી પડશે. જીવનનું નામ ‘યોગ’ ભલે ના આપીએ પણ તે યોગ જ છે. જો સુખશાંતિપૂર્વક જીવવું હશે તો યોગની રીતે જ જીવવું પડશે. તેથી જીવન પણ સાધના બની જશે. જો જીવન સાધના બની જાય તો જીવનસાધનામાં અંતરાયો આવશે જ. અને તો અંતરાયોને દૂર કરવા માટે ઓમ્નો જપ પણ કરવો પડશે. માટે અંતરાયોને વિશદરૂપે સમજવા જોઈશે. આપણે ભલે યોગ ના સાધવો હોય, નિરાંતે જીવન જ જીવવું હોય પણ જો તેમાં વ્યાધિ આવે તો શું કરીએ? આપણે કોઈ રોગ-વ્યાધિને ઈચ્છીએ છીએ? ના. તો વ્યાધિને દૂર કરવા માટે ઓમ્ નો જપ કરવો જોઈએ. આપણે સૌ વ્યાધિને સારી રીતે જાણીએ છીએ.

વ્યાધિ- વ્યાધિના-રોગના અનેક પ્રકાર છે. તે બધા તન મન અને ભ્રમ નામના ત્રણ પ્રકારમાં આવી જાય છે. ટી.બી., કેન્સર, તાવ, ખસ, ખરજવું વગેરે અને સાધ્ય-અસાધ્ય કોટીમાં આવતા રોગ તનના છે. તનના રોગ શરીરને ખૂબ ત્રાસ આપે છે. નિરોગીપણાને પહેલું સુખ ક્ષ્યું છે. તેથી “પહેલું સુખ તે જાતે નર્ચા” એમ કહેવાય છે. તનના રોગ ટાળવા આપણે દવાનો તથા ડૉક્ટર-વૈદ્યનો આશરો લઈએ છીએ.

તન નિરોગી હોય પરંતુ મન નબળું પડી જાય જુલાઈ-૨૦૦૯

તો તે મનનો રોગ છે. નબળા મનવાળાને સતત એવા જ વિચારો આવ્યા કરે છે કે હું બીમાર છું, હું અશક્ત છું, મને કોઈકે કાંઈક કરી નાખ્યું છે. આમ સતત તે નિરાશામાં અને નિરુત્સાહમાં જ આળોટતો રહે છે. તેના સંગમાં જે આવે છે તેને પણ તે નિરાશાના સાગરમાં જ ડૂબકાં ખવડાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. મનના રોગો માટે લોકો માનસિક-મનોવૈજ્ઞાનિક વિશેષજ્ઞોનો આશરો લેતા હોય છે. તન કરતાં મનનો રોગ સૂક્ષ્મ છે.

તન, મન નિરોગી હોય પરંતુ મનુષ્ય જ્યારે ભ્રમમાં, વહેમમાં, અજ્ઞાનમાં ફસાય છે ત્યારે તે પણ એક રોગી જ ગણાય. તેથી ભ્રમવાળાને ભ્રમનો રોગી જ કહી શકાય. ભ્રમનો રોગી અસ્વાભાવિકપણે અને ખોટી-ભ્રમિત માન્યતાઓમાં જ જીવતો હોય છે. તેનું મગજ વિપરીત વિચારોથી જ ખદબદતું હોય છે, તેથી તે સામાન્ય જનસમુદાય સાથે તાલમેળ સાધી શકતો નથી, અને તેથી તેને એકલતાના દુઃખનો પણ સામનો કરવો પડે છે. તન અને મનના રોગ કરતાં ભ્રમનો રોગ વધુ સૂક્ષ્મ અને ગૂંચવણભર્યો છે. ભ્રમરોગમાંથી મુક્ત કરવા માટે ખૂબ અનુભવી અને ધીરજવાળા મહાપુરુષની જરૂર પડે છે.

તનના, મનના અને ભ્રમના રોગો થવાનાં કારણોમાં મુખ્ય કારણ વાત્સલ્યપ્રાપ્તિનો અભાવ છે. તેથી દરેક પ્રકારના ઉપચારકે દરદીનો પ્રથમ ઉપચાર તેને વાત્સલ્ય આપીને કરવો જોઈએ. વાત્સલ્ય મળવાથી રોગ ઓછા થાય છે, થયેલા રોગ શીઘ્ર મટે છે અને રોગના દુઃખને સહન કરવામાં ખૂબ ટેકો મળે છે. દરદીએ પણ રોગકાળે તપની ભાવના રાખીને રોગ-દુઃખને સહન કરી લેવું જોઈએ. શીર્ષાસન કરતી વખતે શરીરને ઘણું કષ્ટ પડે છે, પરંતુ તે વખતે “હું વ્યાયામ કરી રહ્યો છું” એવી ભાવના હોવાના કારણે શીર્ષાસનનું કષ્ટ ‘કષ્ટ’ નથી લાગતું. વળી જેમ નિરોગતાનો સમય પૂરો થતાં રોગ આવ્યો તેમ રોગાવસ્થાનો સમય પૂરો થયે નિરોગતા આવવાની જ. અસાધ્ય રોગમાં પણ હાયવોય કરીને દુઃખને વધારી મૂકવું ના જોઈએ. તાત્વિક દૃષ્ટિએ જોતાં મૃત્યુ એતો કુદરત તરફથી કાયાકલ્પની બક્ષિશ છે. આવતા જન્મે કેવું નવુંનકકોર શરીર મળે છે! અસાધ્ય રોગમાંથી મુક્ત

થવા, આયુષ્ય પુરું થયે, અસાધ્ય રોગવાળા શરીરને છોડવું જ રહ્યું. “મૃત્યુ એ તો જૂના અને રોગી શરીરને છોડીને નવા અને નિરોગી શરીરને પ્રાપ્ત કરાવવાવાળી કુદરતની ક્રુણામાત્ર છે.” જો એવી સમજણ ખરેખર થઈ જાય તો કેટલી રાહત થઈ જાય! ટૂટી-ફૂટી ઝૂંપડીમાંથી નવાનકકોર બંગલામાં રહેવાનું થાય તો કેટલો આનંદ થાય છે! પણ આવી સાચી સમજણ થાય તો ને? ઓમૂપરમાત્મા આપણને સૌને સાચી સમજણ આપે તેવી પ્રાર્થના. અસ્તુ.

ઉપરોક્ત ત્રણે પ્રકારના રોગોનો વ્યાધિમાં સમાવેશ થઈ જાય છે અને વ્યાધિને ચિત્તવિક્ષેપ કરનાર અંતરાય ગણ્યો છે. અને આ અંતરાયનું નિવારણ કરવા માટે પણ એકતત્વના અભ્યાસનો આગ્રહ યોગશાસ્ત્ર કરી રહ્યું છે.

સ્ત્યાન- મનમાં ખોટું કરવાના સંકલ્પો ઊઠે, ખરાબ વર્તન કરવાના વિચારો આવે અથવા તો મન-ચિત્ત ચેષ્ટા રહિત થઈ જવાના વિચારો કરે, કર્મરહિત થવાના, પ્રમાદી થઈ જવાના સંકલ્પો આવ્યા કરે તેના માટે યોગશાસ્ત્રમાં સ્ત્યાન શબ્દ વાપર્યો છે. મન ખોટાં કર્મો કરવાના વિચારો કર્યા કરે પણ તે પ્રમાણે કરી ના શકે ત્યારે પરિતાપ ભોગવે છે; અથવા તો કર્મરહિત થઈ જવાના, પ્રમાદી થઈ જવાના વિચારો કર્યા કરે પણ કર્મરહિત કાંઈ થોડું થઈ શકાય છે! મનુષ્યનો સ્વભાવ જ એવો છે કે તે સતત કર્મરત રહ્યા કરે છે. કર્મ વિના મનુષ્ય ગાંડા જેવો થઈ જાય. જે મન-માંકડાને સત્પ્રવૃત્તિમાં ના રોકવામાં આવે તો તે અસત્પ્રવૃત્તિએ ચડી જવાનું. તેથી વિચારવંતો કહે છે કે “બેકારસે બેગાર ભલી” એટલે કે ભલે કાંઈ લાભ થવાનો ના હોય તો પણ કર્મમય-પ્રવૃત્તિમય રહેવું. નહીં તો “નવરો બેઠો નખ્ખોદ વાળે” તે કહેવત સફળ થાય.

સંશય- સંશય શબ્દ અતિ પ્રચલિત છે. શંકાઓ કરવી - સંશયો થવા કે આપણે યોગ વિષે જે કાંઈ સાંભળીએ છીએ તે સાચું હશે કે ખોટું હશે? આપણે જે સાધના કરીએ છીએ તેનાથી જે ફળપ્રાપ્તિ કહી છે તે થશે કે નહીં તેવી શંકા-કુશંકાઓ થયા કરે તે પણ એક અંતરાય છે.

“સંશયાત્મા વિનશ્યતિ” અર્થાત્ જે સંશયી છે તેનો છેવટે નાશ થઈ જાય છે. કારણકે સતત સંશયો રહ્યા કરે તો કોઈનું સાચું મનાય જ નહીં. ગુરુનું, શાસ્ત્રનું, આપ્ત પુરુષોનું, સંતોનું કે વડીલોનું સાચું લાગે જ નહીં. બધામાં શંકાઓજ રહ્યા કરે. અને જ્યાં સુધી શંકાઓ જ રહ્યા કરે, બધું ખોટું જ લાગે ત્યાં સુધી આચરણ કેવી રીતે કરી શકાય? અને આચરણ ના કરી શકાય તો ફળની પ્રાપ્તિ ક્યાંથી થાય? અને ફળ ના મળે તો વિનશ્યતિ જ, અર્થાત્ નાશ જ થઈ જાય.

જે કાંઈ પણ સદ્ધર્મની સાધના કરી ના શકાય તો સદ્ફળ મળે ક્યાંથી? કેવલ્યની- મોક્ષમુક્તિની પ્રાપ્તિ કરીને મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કઈ રીતે થાય? પછી મનુષ્યજન્મ એળે જ જાય. મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત કરીને મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરવાનાં જે કર્મો હતાં તે ના થયાં અને સામાન્ય મનુષ્ય અને પશુપક્ષીની જેમ જ જીવ્યા. જેમ પશુપક્ષીઓ આહાર, નિદ્રા, ભય અને મૈથુનમય થઈને જ પોતાના જીવનને વ્યતીત કરી નાખે છે તેમ જીવનને વેડફી નાખ્યું. પશુપક્ષીઓની યોનિમાં જે સાધના નથી કરી શકાતી તે-તેવી સાધના કરીને મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા કરી લેવાની હતી, કે જેથી પુનર્જન્મના ત્રાસમાંથી છૂટી જવાય; કેવલ્ય મેળવી લેવાનું હતું કે જેથી ગર્ભમાં આવીને ઊંધે માથે લટકવું ના પડે અને માતાના ગર્ભાશયમાં- ગંદા સ્થાનમાં અનેક વ્યથાઓ ભોગવવી ના પડે. એવી એક (કેવલ્યની- મોક્ષની) પ્રાપ્તિ કરી લેવાની હતી કે જેથી ફરીફરીને ચોર્યાશી લાખ યોનિમાં ભટકવું ના પડે, ચોર્યાશી લાખ વખત માતાના ગર્ભમાં આવવું ના પડે અને ચોર્યાશત લાખ વખત ભયંકર પરિતાપ ભોગવવો ના પડે. તે બધામાંથી મુક્ત મેળવી લેવાની જે યુક્તિ હતી તે પ્રાપ્ત ના કરી એટલે વિનશ્યતિ જ થયાને? “પુનરપિ મરણમ્ પુનરપિ જનમમ્ પુનરપિ જનની જઠરે શયનમ્” રૂપી રહેંટ? ઉપર ચડી ગયા એટલે વિનશ્યતિ ના થયા તો શું થયા? તેથી કહ્યું કે સંશયાત્મા વિનશ્યતિ. યોગસાધનામાં શંકા- કુશંકાઓ થયા જ કરે એ પણ એક અંતરાય છે. અસ્તુ.

.... કમશ:

(પ.પૂ.ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી રચિત
“મુક્તા”પુસ્તકમાંથી સાભાર)

પ.પૂ.ગુરુદેવનાં આશિર્વચન - ટેલીફોન પર

તાલીમકેન્દ્ર-મણીનગર

-પ્રવિણભાઈ શાહ

❁ કર્મનો અટલ નિયમ ❁

તા. ૨૯-૩-૨૦૦૯

સત્ય ધર્મ ગુરુદેવકી જય. સત્ય અને ધર્મ એજ આપણા ગુરુદેવ, અને એમની જય તો જ આપણી જય.

સૌનું સ્વાગત, હાર્દિક જયનારાયણ. બહુ આનંદની વાત છે કે તમે સૌ મનુષ્ય જન્મ સાર્થક કરવાનો પ્રયત્ન કરો છો. આજે આપણે કર્મના સિદ્ધાંતની થોડીક વાત કરીએ. કોઈ આપણને થપ્પડ મારે કે ગાળ આપે, આપણે તેને સામે ગાળ આપીએ- થપ્પડ મારીએ, એટલે હિસાબ- કિતાબ ચૂકતે થઈ જાય. કર્મ બંધાવાની કે ફળ મળવાની કોઈ ચિંતા નહીં. પણ કેટલીકવાર એવું પણ બને કે આપણે કોઈક ને થપ્પડ મારીએ કે ગાળ આપીએ તો તે ચુપચાપ સહન કરી લે, પ્રતિકાર ના કરે, સામનો કરવાની તેનામાં ક્ષમતા ન હોય. એટલે લાચારીવશ મૂંગે મોઢે સહન તો કરી લે પણ બદલાની ભાવનાનું બીજ તેના મનમાં રોપાઈ જાય. કર્મના સિદ્ધાંત મુજબ વખત આવ્યે આપણને એક થપ્પડ ની સામે સો થપ્પડ ખાવાનું દુઃખ - કષ્ટ મળે જ. આમ બે પ્રકારના માણસોની આપણે વાત કરી. પણ સંસારમાં કેટલાક સંતચરિત્, ભક્તજન કે

સાધુ જેવું જીવન જીવનારા માણસો પણ હોય છે. આપણે તેઓનો અનાદર કરીએ, તેમના તરફ અયોગ્ય વર્તન કરીએ તો પણ તેઓ આપણને માફ કરી દે છે. બદલાની કોઈ ભાવના જ તેઓના મનમાં ઉદ્ભવે નહીં. તેઓનો સ્વભાવ જ એવો ઉદાર અને કરુણાસભર હોય છે. પરંતુ કુદરત તો કુદરત નું કામ કરે જ! એના ચોપડે તો એ કર્મની નોંધ થાય જ! જેમ આપણે કોઈનું ખૂન કરી નાખીએ અને સામોપક્ષ કદાચ આપણને માફ કરી દે, પણ સરકાર તો શિક્ષા કરે જ છે. એમ કોઈ સંતચરિત કે સાધુચરિત વ્યક્તિ ભલે આપણને માફ કરી દે પણ કુદરત તો આપણને માફ ના જ કરે. કર્મ નો સિદ્ધાંત અફર છે, અકળ છે, અને એટલે જ કુદરત એ કર્મનું ફળ હજાર ગણું કરી ને પાછું વાળે છે. જેમ કે એક ઘણું દાન હજાર ગણું પુણ્ય!

તો કર્મના સિદ્ધાંતોને ઊંડાણપૂર્વક સમજવાનો સૌ પ્રયત્ન કરજો. સૌને જય નારાયણ.

❁ વિજળીના ઝબકારે ❁

તા. ૨૬-૪-૨૦૦૮

સત્યધર્મ ગુરુદેવ કી જય. સત્ય અને ધર્મ એજ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય. સૌનું સ્વાગત, અભિનંદન, આશિષ. આપણે અવારનવાર કહીએ છીએ કે વીજળીના ઝબકારે મોતીડાં પરોવી લઈએ. જે વખતે સત્કર્મ કરવાનો વિચાર મનમાં આવે કે તરત જ તેનો અમલ કરી લેવો જોઈએ. એના માટે રાહ નહીં જોવાની, આગસ નહીં કરવાની. માણસનું મન એટલું બધું ચંચળ છે કે મનમાં તો વિચારોનું ઘમસાણ સતત ચાલતું જ હોય છે. સારો વિચાર આવી ને ક્યાંય લુપ્ત પણ થઈ જાય. માટે સારું ક્રમ કરવાની ઇચ્છા થાય. ત્યારે તે તરત જ કરી લેવું જુલાઈ-૨૦૦૮

જોઈએ. વીજળીના ઝબકારે મોતી પરોવાઈ જાય એવી તૈયારી રાખવી જોઈએ. એટલી જાગૃતિ મનની હોવી જોઈએ.

યોગ-શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે ને કે સંસારનાં બધાં સુખો દુઃખની પ્રતીક્રિયાવાળાં છે. મોક્ષનું સુખ જ એક એવું સુખ છે કે જેની પ્રતિક્રિયા દુઃખ નથી. સંસારમાં રહીએ છીએ એટલે દુઃખો પણ આવશે. અને સુખો પણ આવશે. ખાવું- પીવું- નોકરી ધંધો- બાળબચ્ચાં એ બધું તો જીવન જીવવામાં સહાયરૂપ થઈ શકે એટલાં પૂરતું બરાબર છે. પણ આપણું મુખ્ય લક્ષ્ય તો મનુષ્ય જન્મ સાર્થક કરી લેવો એ છે. એવું સુખ પ્રાપ્ત કરવાનો

પ્રયત્ન કરવો જોઈએ કે જેની પ્રતિક્રિયા દુઃખ ના હોય, મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે સતત પ્રયત્ન કરતા રહીએ. એના માટે સત્કર્મો કરતા રહીએ. સત્કર્મો કરવાની નવી નવી તકો ઊભી કરતા રહીએ.

તમે સૌ આ બધી વાતો સારી રીતે સમજો છો તેનો અમને આનંદ છે.

આજે ધર્મમેઘમાં તો માણસોની - ભક્તોની અવરજવર આખો દિવસ સતત ચાલતી જ રહી.

શશીકાન્તભાઈ એમના લગ્નની તિથિ નિમિત્તે પગે લાગવા આવ્યા હતા. જન્મદિવસ નિમિત્તે નૈષઠભાઈ સહકુટુંબ આવ્યા હતા. મુમક્ષાબેન પણ બાબાની વર્ષગાંઠ નિમિત્તે સહકુટુંબ પગે લાગવા આવ્યાં હતાં. પુરશી - રીપેરિંગ કરવાવાળા ભાઈઓ પણ આવ્યા હતા. રવિવારનો સાંજનો સ્વાધ્યાય સત્સંગ પણ થયો અને એમ આખો દિવસ ક્યાંય પસાર થઈ ગયો. અસ્તુ. સૌને જયનારાયણ.

સત્ સાહિત્ય પ્રચારપત્રિકા

-યોગભિક્ષુ

❁ ગુરુકૃપાને લઘુકૃપા ન બનાવી દઈએ! ❁

(સત્ સાહિત્ય પ્રચારપત્રિકા નં-૭૧)

(તા. ૧૮/૫/૨૦૦૧ના રોજ લાલગેબી આશ્રમ, હાથીજણમાં, પૂજ્ય મુક્તાબાની પુણ્યતિથિ નિમિત્તે રખાયેલ યજ્ઞમાં, પૂજ્ય શ્રી યોગભિક્ષુજીએ જે આશીર્વાચન આપેલાં તેનો ટૂંક સાર)

ઘણાં વર્ષે બે ગુરુભાઈઓ મળ્યા. એક કહે કે હું ખૂબ સુખી છું, મારા પર સંપૂર્ણ ગુરુકૃપા છે. એ સાંભળીને બીજો કહે કે પણ અમારા ઉપર ગુરુકૃપા ક્યારે થશે?

ખરેખર બંને સુખી હતા પણ એક પાસે ગુરુકૃપા જોવાની દૃષ્ટિ હતી અને બીજા પાસે એવી દૃષ્ટિ નહોતી. તેથી તેને એ પ્રશ્ન થતો હતો કે અમારા ઉપર ગુરુકૃપા ક્યારે થશે?

લોકોએ ગુરુકૃપાની વ્યાખ્યા કેટલી બધી છીછરી અને સસ્તી બનાવી દીધી છે! ગુરુકૃપાને પણ ભૌતિક કામનાઓ પૂર્ણ કરવાનું એક સાધન જ માની લીધું છે!

પરમ ગુરુ તો માત્ર પરમાત્મા એક જ છે કે જેમનું મુખ્ય નામ ઓમ્ છે જેમના દ્વારા આપણને આવું ગૂઢ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે તેમને પણ આપણે ગુરુ-સદ્ગુરુ કહીએ છીએ. ગુરુકૃપા થાય ત્યારે જીવ, જગત અને જગદીશ્વર વગેરે બધું સાચા સ્વરૂપે સમજાય. શરીરધારીને સુખદુઃખ તો વત્તાઓછા પ્રમાણમાં અનિવાર્યપણે આવવાનાં જ. સુખદુઃખને સમાન ભાવે ભોગવવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આવું બધું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય અને તેનું જીવનમાં આચરણ કરી શકાય તો તેને ગુરુકૃપા થઈ કહેવાય.

જેમ કૂતરાને બે બટકાં રોટલી નાંખીએ એટલે

તે પૂંછડી પટપટાવવા લાગે છે અને તેને બે બટકાં ન મળે તો ડાઉ - ડાઉ કરીને ભસવા લાગે છે તેમ સામાન્ય મનુષ્યને થોડીક ભૌતિક સુખ - સગવડ પ્રાપ્ત થાય એટલે તે આનંદથી ઊછળી-ઊછળીને કહેવા લાગે છે કે મારા ઉપર પૂર્ણ ગુરુકૃપા થઈ; અને તેનાં થોડાંક સુખ-સગવડ નાશ પામે છે, કે જે સુખ-સગવડ હોય તે ખૂબ વધે નહીં તો તે કહેવા લાગે કે મારા ઉપર ગુરુકૃપા નથી, ક્યારે થશે?

ગુરુકૃપા દ્વારા શું આપણે બે બટકાં રોટલી જ મેળવવી છે? તે તો આપણે આપણા પોતાના પ્રયત્નથી મેળવી જ રહ્યા છીએ; તે તો પશુ-પક્ષીઓને પણ મળે જ છે. આપણે તો એવું અમૂલ્ય કાંઈક મેળવવું છે જે આપણે જન્મો સુધી પ્રયત્ન કરીએ તોપણ મેળવી શકતા નથી. પુનઃ પુનઃ શરીર ધારણ ન કરવું પડે એવું અણમોલ જ્ઞાન ગુરુસંતો પાસેથી મેળવવાનું છે અને તેમની છત્રછાયામાં રહી તે જ્ઞાનનું આચરણ કરીને જન્મ-મરણની મહા જંજાળમાંથી હંમેશા માટે મુક્ત થઈ જવાનું છે, મોક્ષ - મુક્તિ - કેવલ્ય પ્રાપ્ત કરી લેવાનું છે.

ગમે તેટલાં સુખ-સગવડ પ્રાપ્ત હશે તોપણ શરીરધારીને દુઃખો તો આવવાનાં જ. માતાના ગર્ભમાં પ્રવેશથી માંડીને મૃત્યુ સુધીની સ્થિતિને સૂક્ષ્મ રીતે જો અવલોકી જઈએ તો જરૂર ખ્યાલ આવશે કે કેટલાં બધાં પ્રલયંકારી દુઃખોમાંથી જીવને પસાર થવું પડે છે. એ બધાં દુઃખો, ત્રાસો, વિટંબણાઓનો; પરિતાપો, ધર્મસંકટો, ઊથલપાથલોનો અને આસમાની-

સુલતાનીઓનો ચિતાર જો આપણાં કલ્પનાયક્ષુ સમક્ષ ખડો કરી શકીએ - જોઈ શકીએ તો તરત ધૂજી જઈએ - મૂર્છિત થઈ જઈએ. એ અગણિત અનંત દુઃખોના દરિયામાંથી, રૌ-રૌ નર્કમાંથી કાયમી છુટકારો પ્રાપ્ત કરવા માટે, સનાતન સુખને મેળવવા માટે મોક્ષ એક જ પરમ સાધન છે. મોક્ષ એટલે શરીર જ ધારણ ન કરવું પડે તેવી સ્થિતિ. જો શરીર ધારણ કરીએ તો સુખ-દુઃખ, એ તેના ધર્મો તો સાથે આવવાનાં જ. બધાં જ સુખોની પ્રતિક્રિયા દુઃખ છે. માત્ર મોક્ષ જ એક એવું સુખ છે કે જેની પ્રતિક્રિયા જ નથી. આવી પ્રતિક્રિયા વગરના સુખને પ્રાપ્ત કરવાની યુક્તિ-પ્રયુક્તિઓ પ્રાપ્ત થાય અને તે મુજબ આચરણ કરવા લાગીએ તેને કહેવાય ગુરુકૃપા પ્રાપ્ત થઈ.

ગુરુકૃપા દ્વારા સાર-અસારના, નિત્ય-અનિત્યના વિવેકને યથાર્થરૂપે સમજીએ, ક્રમ, ક્રોધ, મદ, લોભ, મોહ, મત્સર વગેરેને તો આપણે સમજીએ જ છીએ, તે તો આપણામાં રુંવાડે-રુંવાડે વ્યાપેલા છે જ છે. તે બધાથી પર થઈ જવા માટે ગુરુકૃપાની જરૂર છે. મનુષ્ય-પ્રયત્નની હદની બહારનું જે છે તેને પ્રાપ્ત કરવા માટે ગુરુકૃપાની આવશ્યકતા છે.

ભારતના વડાપ્રધાન આવીને કહે કે મારો એક દિવસ હું તમને આપું છું, તમારે મારી પાસેથી જે કાંઈ કામ લેવું હોય તે લ્યો. આપણે વિચારીએ કે મારે રોજ ઘર સાફ કરવાનું, રાંધવાનું, કપડાં ધોવાનું વગેરે કામ કરવું પડે છે, તો તે બધું કામ વડાપ્રધાનને સોંપું તો એક દિવસ તો આરામ મળે. તેથી તે કામ તેમને સોંપું. તેમણે તે કર્યું. દિવસ પૂરો થયો અને તેઓ ચાલ્યા ગયા. પછી આપણી એની એ જ હાલત, ઘાણીના બળદ જેવી. વડાપ્રધાન તો એવું અને એટલું આપી શકે તેટલા શક્તિશાળી હતા કે જેથી આપણા કાયમનાં મહેનત-મજૂરી છૂટી જાત. પણ આપણે તો કંચનના બદલે કાંચ માંગ્યો તો વડાપ્રધાન શું કરે? આપણે પણ ગુરુકૃપા દ્વારા વાસનાઓ-કામનાઓ રૂપી કાચ જ માંગીએ તો ગુરુકૃપા શું કરે?

સત્યનારાયણની કથામાં આવે છે કે સાધુ-વાણીયો ધન કમાઈને વહાણમાં પોતાના દેશ આવતો હતો. ત્યાં અધવચ્ચે જ તેના વહાણમાં એક સંત પ્રગટ થયા અને પૂછવા લાગ્યા કે તારા વહાણમાં શું ભર્યું છે? વાણીયો ધનના કેફમાં છકી ગયો હતો તેથી તે એટલો પણ વિચાર ન કરી શક્યો કે દરિયાની અધવચ્ચે વહાણમાં કોણ પ્રગટ થઈ શકે? તેથી તેણે ઉડાઉ જવાબ આપ્યો કે મારા વહાણમાં તો ફક્ત વેલા અને પાંદડાં

જ ભર્યાં છે. સંતરૂપે પ્રગટ થયેલા ભગવાને કહ્યું કે તથાસ્તુ, અર્થાત્ તેમ થાઓ. તેથી વહાણમાં જે કાંઈ હતું તે બધું વેલા-પાંદડામાં ફેરવાઈ ગયું. આમ, મનુષ્ય પણ અવારનવાર મૂર્ખાઈ કરતો હોય છે. બધી સુખસગવડ હોવા છતાંય ગુરુકૃપા નથી, ગુરુકૃપા નથી તેમ કહ્યા કરે છે. પછી ગુરુકૃપા કહેશે કે તથાસ્તુ, તો? મનુષ્યે થોડુંક તો બુદ્ધિશાળી થવું જોઈએ ને?

ગુરુકૃપા એટલે લઘુકૃપા નહીં; ભારે કૃપા, મહત્વની કૃપા, પરમ કૃપા. પરમ કૃપા કોણ કરી શકે? કે જે પરમ હોય તે. પરમાત્મા પરમ છે. પાતંજલ યોગદર્શનમાં કહ્યું છે કે -

(૧) કલેશ, કર્મ, કર્માશય વગેરે જેમાં નથી તેવું વિશિષ્ટ ચૈતન્ય ઈશ્વર છે. (૨) ઈશ્વર સંપૂર્ણ સર્વજ્ઞ છે. (૩) ઈશ્વર ત્રિકાલીન ગુરુઓના પણ ગુરુ છે. (૪) ઈશ્વરનું નામ પ્રણવ-ઓમ્ છે. (૫) ઓમ્મંત્રનો જપ અર્થની ભાવના સાથે કરવો. (૬) તેથી ચૈતન્યનો સ્વાનુભવ અને અંતરાયોનો અભાવ થાય છે.

આવી આવી સાચી, ગૂઢ, રહસ્યમયી, કલ્યાણદાયી તારનારી વાતો અને સમજણોને; આપણને ખૂબ પ્રેમથી જેઓ સમજાવે છે તેમને પણ આપણે ગુરુ કહીએ છીએ, ગુરુ માનીએ છીએ, માનવા જ જોઈએ.

આપણી બેદરકારીના કારણે ગુરુ, લઘુ ન બની જાય અને ગુરુકૃપા, લઘુકૃપા ન બની જાય તે માટે સાવધાન રહીએ.

હે પરમગુરુ પ્રણવપરમાત્મા, આજે ગુરુપૂર્ણિમાના પરમપવિત્ર દિવસે અમારી આપને પ્રાર્થના છે કે અમે સૌ ગુરુકૃપાને ગુરુકૃપા તરીકે જ સમજી શકીએ તેવી કૃપા કરશો.

કદાચ આપણને એવો વિચાર આવે કે મોક્ષમાં તો શરીર જ ન હોય, તો પછી સુખનો અનુભવ શાનાથી થાય? આ પ્રશ્નનો જવાબ તો આપણને રોજ મળી જાય છે. રાત્રે સ્વપ્નમાં આપણે કેવા કેવા અલૌકિક અનુભવો કરીએ છીએ? તે વખતે સ્થૂળ શરીર તો પથારીમાં પડ્યું હોય છે તોય બધા વિષયોના અનુભવ થાય છે! જાગૃત અવસ્થામાં જે અનુભવ ન કરી શકીએ તેવા ઊડવા વગેરેના અનુભવો પણ સ્વપ્નમાં થાય છે. આ સ્વપ્નમાં થતા અનુભવો વખતે શરીર કે ઇન્દ્રિયો કોઈ જ સક્રિય હોતાં નથી તોય થાય છે. તો મોક્ષાવસ્થામાં સુખના, આનંદના અનુભવો કેમ ન થાય? મોક્ષ, સ્વપ્ન કરતાં ઘણી ઊંચી, અલૌકિક, દિવ્ય અવસ્થા છે.

❁ ભગવાન હવે ક્યારે અવતાર લેશે? ❁

(સત્ સાહિત્ય પ્રચારપત્રિકા નં-૭૧)

આપણા સૌના મનમાં એ પ્રશ્ન અવાર-નવાર ઊઠે છે કે ગીતામાં કહ્યા મુજબ ભગવાન હવે ક્યારે જન્મ લેશે? આ પ્રશ્નનું રહસ્ય ખૂબ ઊંડાણથી સમજવા જેવું છે.

જ્યારે જન્મ લેવાની જરૂરત પડે છે ત્યારે ભગવાન કોઈ એક વ્યક્તિરૂપે જ જન્મતા નથી પણ તેઓ અનેક સંતો અને સજ્જનોરૂપે અનેક દેશોમાં જન્મ ધારણ કરે છે અને તેઓ પોતપોતાની રીતે જગતનું કલ્યાણ કરતા હોય છે. હવે, એક બીજું રહસ્ય પણ સમજાવે.

સજ્જન પુરુષો અને સંતજનોને લોકકલ્યાણ અર્થે જન્મ તો ધારણ કરવો છે પણ તેમને કોઈ જન્મ ધારણ કરવા જ દેતું નથી! કારણ કે હાલના સુધારાવાદ અને ફેશનવાદના ગાંડપણમાં જગતમાં અસંખ્ય ગર્ભપાત થઈ રહ્યા છે તેથી જગકલ્યાણ અર્થે જેમને જન્મવું છે તેમનો સૌનો વિનાશ થઈ જાય છે. તેઓ અનેક વાર ગર્ભમાં આવે છે અને તેમનો અનેક વાર નિર્મમપણે નાશ કરી નાખવામાં આવે છે.

ભૂણહત્યાના ગાંડપણમાં રાયનારાઓએ એ યાદ રાખવું જોઈએ કે અસંખ્ય સંતો અને સજ્જનોનો આપણે ગર્ભમાં જ ઘાણ કાઢી નાખીએ છીએ, પછી તેઓ આપણું કલ્યાણ કરવા આવે જ કઈ રીતે? અને જે સંતો, સજ્જનો અને અવતારો હયાત છે, હાજર છે તેમની વાત આપણા ગળે જ ઊતરતી નથી! તેમને આપણે ગાંડા, જુનવાણી અને ગામડિયા ગણીને તેમની ઠહામશકરી ઉડાડીએ છીએ! તેઓ આપણા કલ્યાણના અનેક ઉપાયો જાણે છે છતાં તેમને મજબૂરીથી ચૂપ થઈને બેસી રહેવું પડે છે; કારણ કે આપણને તેમના તરફ પૂર્વગ્રહ થઈ ગયો છે. તેથી ભગવાન અવતાર કેમ નથી લેતા? તેવો પ્રશ્ન કરવાનો કે તેવી આશા રાખવાનો આપણને કોઈને હક્ક કે અધિકાર નથી.

આપણે આપણા વચનનું જો પાલન ન કરતા હોઈએ તો ભગવાન શા માટે પોતાના વચનનું પાલન કરે? આ પ્રશ્ન સર્વેએ ખૂબ ગંભીરપણે વિચારવો પડે તેમ છે.

પંચમહાભૂતનાં બનેલાં બધાં શરીરો માતાપિતા દ્વારા જ જન્મવાનાં, પછી ભલે તે શરીરો દેવ, દાનવ બુલાઈ-૨૦૦૯

કે માનવનાં હોય. શરીર, પિતા દ્વારા માતાના ગર્ભાશયમાં અને ત્યાર પછી જ જગતમાં જન્મ પામવાનું, આ જ પંચમહાભૂતનાં શરીરોને જન્મ લેવાનો ક્રમ છે, અને જેનો જન્મ તેનું મૃત્યુ, એ ક્રમ પણ સનાતન સત્ય છે. ભલે ગમે તેટલા મોટા અવતારી પુરુષ હોય પણ તોય કોઈ આકાશમાંથી ઊતરવાના નથી, કે નથી તો પૃથ્વીમાંથી પ્રગટ થવાના. મોટામાં મોટા અવતારી જનો, કે મોટા સંતો, કે મહાન સજ્જનો સૌ ગર્ભાશયના માધ્યમથી જ જન્મ ધારણ કરી શકે છે. ગર્ભપાતના ગાંડપણના કારણે આમાંના કોઈ જ, શરીર ધારણ કરીને સમાજકલ્યાણ માટે અવતાર ધારણ કરી શકતા નથી. અને તેથી સમસ્ત સમાજ પાપીઓ દ્વારા ધમરોળાતો અને રગદોળાતો રહે છે.

કલ્યાણકારી અનંત પ્રકારની સુખસગવડોની શોધો કરનારાઓ પણ એક પ્રકારના અવતારી પુરુષો જ ગણાય. ગર્ભપાતના કારણે આમાંના પણ કોઈ, અવતાર ધારણ કરી શકતા નથી.

જે ભગવાન હાલમાં હાજર અને હયાત છે તેઓ સર્વેને પ્રાર્થના કરીએ કે તેઓ આપણને સર્વેને સન્મતિ આપે. સન્મતિ માગવા જેટલી તો આપણામાં બુદ્ધિ અને પ્રાર્થના કરવા જેટલી નમ્રતા હોવી જોઈએ.

જ્યારે ગર્ભાશયમાં નર્કાગ્નિના ભળભળતા અગ્નિમાં આપણું રોમેરોમ બળતું હતું ત્યારે તો ભગવાનને ખૂબ પ્રાર્થનાઓ કરી અને વચનો આપ્યાં હતાં કે હે નારાયણ! હે મહેશ્વર! આ નર્કાગ્નિમાંથી છૂટીશ તો આપનું ભજન કરીશ, આપનાં ચરણોમાં બેસીશ અને સાંખ્યનો તથા યોગનો અભ્યાસ કરીશ. પણ જે ઘડીએ જન્મ થયો અને બહારના વાયુનો સ્પર્શ થયો કે તે જ ઘડીએ બધાં જ વચનો ભૂલી ગયા અને જેમજેમ મોટા થતા ગયા તેમતેમ અનંત કાવાદાવામાં, રાગદ્વેષમાં, માનઅપમાનમાં અને અભિમાન-અહંકારમાં રમમાણ થઈ ગયા! આપણું કલ્યાણ કરે એવા આપણે આપેલાં બધાં જ વચનો આપણે ભૂલી ગયા છીએ અને ભગવાને આપેલું એક વચન આપણે યાદ રાખ્યું છે તે કેવું આશ્ચર્ય!

ભગવાન તો પોતાના વચનનું પાલન કરી જ રહ્યા છે પણ તે જોવાની પણ આપણી પાસે દષ્ટિ હોવી જોઈએ.

સત્ય ધર્મ ગુરુદેવકી જય-સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય.

પોતાના ગુરુદેવનાં રોજે રોજ દર્શન થાય, તેમના સાનિધ્યમાં રહેવાય, તો તેનાથી મળતો લાભ અનેરો હોય છે. પ. પૂ ગુરુદેવના સાનિધ્યમાં રહીએ તો આધ્યાત્મિક લાભ તો થાય જ છે. સાથે-સાથે સાચી સમજ કેળવાય છે. રોજે રોજનાં કાર્યો કેવી કુશળતાથી કરવાં, તેમાં નિયમિતતા જાળવવી શક્ય હોય ત્યાં સુધી જાતે જ અને ખૂબ રસપૂર્વક કામ કરવાં વગેરેની સમજ કેળવાતી જાય છે.

પૂ.શ્રીએ સાંધેલું ધોતિયું પહેર્યું હોય તો ભક્તજનોને નવું ધોતિયું લાવવાની ઇચ્છા થાય અને ઘણા ભક્તો નવું ધોતિયું લાવી પણ દે. પૂ.શ્રીને ખ્યાલ આવી જ જાય એટલે ભક્તોને સમજાવતાં કહે કે અમને દરજી કામ આવડે છે એટલે તેનો ઉપયોગ કરીને જરી ગયેલો ભાગ કાઢી નાખી સાંધો કરીને પહેરીએ છીએ. ધોતિયાં નથી એમ નથી. ધોતિયાં તો ઘણાં બધાં છે. નવાં ધોતિયાં પ્રસાદી તરીકે ભક્તોને આપી શકાય કોઈને જૂનું વસ્ત્ર ન અપાય . વળી આવું બધું જાતે કરવામાં આનંદ પણ ખૂબ આવે.

જ્યારે જ્યારે ભક્તો આવે ત્યારે મિઠાઈનાં પડીકાં લેતા આવે. મિઠાઈ પ્રસાદ તરીકે ભક્તોમાં વહેંચી બધાં ખાલી બોક્સ તથા રબર-બેન્ડનો ગુરુજી સંગ્રહ કરે. કોઈ ભક્ત વધારે મિઠાઈ કે કોઈપણ જાતનો પ્રસાદ લાવે તો ગુરુજી પેલા સંગ્રહ કરેલા બોક્સમાં બધાને પ્રસાદ આપે. કબાટે ભરાવેલાં રબર-બેન્ડ તે બોક્સ પર લગાવીને આપે કે જેથી તેમાંથી પ્રસાદ વેરાય નહીં. આ બધું પોતાની જાતે જ કરે. પ્રસાદ આપતી વખતે ક્યારે વાપરવો, અને કેટલા સમયમાં વાપરી નાખવો તે સૂચના તો હોય જ. પ્રસાદ ગુરુજી પોતે ટેસ્ટ કરે અને શંકાશીલ લાગે તો ન આપે.

જુલાઈ-૨૦૦૮

પૂ.શ્રીને બધા વિષયોમાં રસ એટલે ઍજિનિયરિંગ, મેડીકલ, કોમ્પ્યુટર કે મોબાઈલ ગમે તે હોય તેનો ઊંડો અભ્યાસ કરે અને નવી નવી વસ્તુ શોધી કાઢે અને ભક્તો ને સમજાવે. કોઈપણ વિષય ના નિષ્ણાતો ન જાણતા હોય તેવું પૂજ્યશ્રી શોધી કાઢે અને તેને સમજાવે. ઘણા લોકો વસ્તુ લાવતા હોય છે. પણ તે વિષેની જાણકારી ન હોય. પૂજ્યશ્રી પાસે વસ્તુ આવે એટલે પૂરે પૂરી જાણકારી મેળવ્યા પછી જ તે વસ્તુ વાપરવાની શરૂ કરે.

પૂજ્યશ્રી પાસે સુથારી, લુહારી, ઈલેક્ટ્રીસિટિ વગેરે કોઈપણ વિદ્યા-કળાને લગતાં તમામ સાધનો હાજર જ હોય. નાની ખીલી જોઈતી હોય કે મોટાં ડિસમિસ, પક્કડ, પાનાં તમામ હોય. આપણી પાસે કદાચ હોય બધું પણ જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે ખોળવામાં જ દિવસ વીતી જાય. પૂ.શ્રી કાંતો પોતે તરત કાઢી આપે અથવા આપણને દિશા - સૂચન કરે તો ત્યાંથી અવશ્ય મળી જાય. બોલાવેલો કારીગર પૂજ્યશ્રીના સૂચન મુજબ કામ કરે તો ઝડપથી અને ચોક્કસાઈપૂર્વક કામ પૂરું કરી શકે.

આવું તો કાંઈ કેટલુંય વિચારવા જેવું, નિરીક્ષણ કરવા જેવું હોય છે પણ આપણે પૂજ્યશ્રી પાસે બેઠા જ ક્યાં હોઈએ છીએ! ઘરે હોઈએ ત્યારે પૂજ્યશ્રીનાં દર્શને જવાનું રટણ ચાલતું હોય અને પૂજ્યશ્રી પાસે બેઠા હોઈએ ત્યારે મન આપણું બીજે ક્યાંય રખડતું - ભટકતું હોય. અને એ પણ ખરું કે આપણી પર ઓમ્પરમાત્માની દયા હોય અને પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રીની કૃપા હોય તો જ આપણને આવું બધું જોવા મળે, કદાચ જોવા મળે પણ વિચારવાનું રહી જાય, વિચાર કરીને અમલમાં મૂકવાનું તો ભાગ્યશાળીને જ ભાગે જતું હોય છે.

સત્સંગ - સ્વાધ્યાય

પ.પૂ.ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજીના સ્વાધ્યાય સત્સંગમાંથી સાભાર

સંકલન: ડો. સ.સ.ભિક્ષુ

જન્મ-મરણ એક ઘટનાક્રમ

સત્ય ધર્મ ગુરુદેવકી જય.

સત્ય અને ધર્મ એજ આપણા ગુરુદેવ અને તેમની જય તો જ આપણી જય.

લાંબા સમયથી ગુરુદેવની સેવામાં રહેલા એવા એક ગુરુભાઈને ત્યાં પૂ.ગુરુજી સાથે જવાનું થયેલું. પ્રસંગ હતો શોકનો, ગુરુભાઈના મોટાભાઈનું અવસાન થયેલું. સ્વર્ગવાસી પણ પૂજ્યશ્રીના ભક્ત હતા.

શોકસભામાં પોતાનું સ્થાન ગ્રહણ કરતાં પહેલાં સર્વે ગુરુભાઈ-બહેને પૂજ્યશ્રીને વંદન કરી આશીર્વાદ લીધા. પૂજ્યશ્રીએ કહ્યું કે

જન્મ અને મૃત્યુ એ જીવનના જુદા જુદા ઘટનાક્રમોમાં પહેલો અને છેલ્લો ઘટનાક્રમ છે. બંને પ્રસંગો આપણને ચેતવે છે કે આ ક્રમમાંથી છૂટવું હોય તો- મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરવી હોય તો- ઈશ્વરને શરણે જવું જોઈએ- ઈશ્વર સ્વરૂપ કોઈ સદ્ગુરુના શરણમાં જવું જોઈએ.

યોગ-પ્રાણાયમ, કસરત, સાધના કે કોઈપણ આરોગ્યના નિયમ પાળો, યોગશાસ્ત્રના કે વિવિધ જાતના આરોગ્યને લગતા નિયમ પાળીએ તોય, મૃત્યુ તો નિશ્ચિત જ છે. આરોગ્યના નિયમો તો શરીરને નિરોગી-સ્ફૂર્તિવાળું રાખવાની યુક્તિ-પ્રયુક્તિ છે. તેનાથી અમરપણું મળવાનું નથી. જગતમાં જેટલી પણ પથીઓ- નેયરોપથી, એલોપથી, આયુર્વેદ કે બીજી ઘણી

બધી, તેનું સેવન કરવાથી શરીરને અમરપણું મળવાનું નથી. મૃત્યુ તો નક્કી જ છે પણ તેથી શરીરનું આરોગ્ય જળવાય છે અને તેથી ઈશ્વર - સ્મરણ થઈ શકે છે.

આરોગ્યના નિયમો પાળવાથી આપણને અમરપણું મળતું નથી એટલે આપણે આરોગ્યના નિયમો ન પાળવા એમ નહીં, તેનું આચરણ ન કરવું એમ નહીં બરાબર જ પાળવા જોઈએ, કે જેથી જેટલું પણ જિવાય તેટલું તંદુરસ્ત જિવાય - સુખી જિવાય અને ઈશ્વર - સ્મરણ સારી રીતે થાય - મનુષ્ય જન્મ સફળ થાય.

આપણાથી મોટા (મુરબ્બી) જે આપણું તથા કુટુંબનું છત્ર હતા, જેમના દ્વારા કુટુંબ સારી રીતે ચાલતું હતું, તે જાય ત્યારે આપણને આપણું છત્ર ગુમાવ્યાનું દુઃખ થાય છે. પણ આને જીવનનો ઘટનાક્રમ સમજી દુઃખમાંથી બહાર નીકળી જવાનું છે કારણ- આપણે આપણાથી નાના તથા આપણા આધારિતનું છત્ર બનવાનું છે. હવે આપણે છત્ર બનીને રહેવાનું છે. બીજાઓનું આપણે છત્ર બનીને તેઓ સુખી થાય તેવા પ્રયત્નો કરવાના છે. તેઓ સર્વેની સાથે રહી મનુષ્ય જન્મ સફળ થાય તેવા પ્રયત્નો કરવાના છે. આપણે પણ આ ઘટનાક્રમની બહાર નથી આપણે પણ એક દિવસ મૃત્યુને સ્વીકારવાનું છે. જીવનનો છેલ્લો ક્રમ સ્વીકારવાનો છે.

સમય વર્તે સાવધાન

સત્ય ધર્મ ગુરુદેવકી જય- સત્ય અને ધર્મ એજ આપણા ગુરુદેવ. અને એમની જય તો જ આપણી જય.

પ. પૂ. ગુરુદેવ પાસે અવાર-નવાર જવાનું થાય ત્યારે જીવનમાં સુખી થવાની સામગ્રી મળી જ રહેતી હોય છે. પૂ.શ્રી ના એકે-એક શબ્દ આપણા જીવન માટે ખૂબ ઉપયોગી હોય છે.

જુલાઈ-૨૦૦૯

એક વખત પૂ.શ્રી ની સન્મુખ બેઠા હતા ત્યારે કસરતની વાત નીકળી તેમાંથી પૂ.શ્રી એ કહ્યું,

નાનો કુમળો છોડ મોટો થતો હોય ત્યારે જેમ વાળીએ તેમ વળે. સારાં ખાતર - પાણી આપીને તેને ઉછેરીએ. મોટો થાય એ છોડની જ્યાં સુધી કોમળતા હોય ત્યાં સુધી આપણે જેટલા વળાંક આપવા હોય

તેટલાં આપી શકીએ. આપણી મરજી પ્રમાણે તેને વાળી શકીએ, મૂકી શકીએ.

છોડ પાકટ થાય, પછી તે ગમે તે છોડ હોય, મોટું વૃક્ષ હોય કે નાનો છોડ હોય, તેને વાળવા કે મરડવા જઈએ તો તે તૂટી જાય કાં તો સુકાઈ જાય. અથવા આપણે આપેલો વળાંક આપણી ઇચ્છા પ્રમાણેનો ના હોય. તેને વધવાની દિશા બદલાઈ જાય કે તેનું વધવાનું અટકી પણ જાય. આમ જોઈએ તો આ વાત સામાન્ય લાગે પણ આપણને સમજાવવા માટે, સાચી સમજ કેળવવા માટે ઘણું બધું મળી ગયું.

આપણે કસરત કરતા હોઈએ ત્યારે-નાની ઉંમરમાં શરીરને જેમ વાળવું હોય તેમ વળે. શક્ય તેટલાં અંગોને આપણે આપણી મરજી મુજબ વાળી શકીએ તેને મરોડ આપી શકીએ. અમુક ઉંમર પછી તેવા મરોડ આપવા જતાં-નસ વળગે, ચસક આવી જાય કે કોઈક વખત ફેક્ચર પણ થાય. વળી ઊંચા પ્રેસર વાળાને ઘણી બધી તકલીફો થઈ શકે.

મોટી ઉંમરે ઉંમરના પ્રમાણમાં કસરત કે ખાવા - પીવામાં, પહેરવા-ઓઢવામાં સંયમથી વર્તવું જોઈએ.

સાંસારિક બાબત લઈએ તો પોતાનાં બાળકો

નાનાં હોય ત્યારે આપણે આપણી મરજી પ્રમાણે કામ લઈ શકીએ. જેમ જેમ મોટાં થતાં જાય તેમ તેમ તેમની રુચિ પ્રમાણે વળાંક આપવાથી તે છોડ સારો તૈયાર થાય છે. પણ એક વખત પાકટ છોડ થયા પછી એટલે કે પોતાનાં બાળકોની અમુક ઉંમર થયા પછી એજ રીતે વાળવાની કોશિશ કરીએ તો તે છોડ તૂટી જાય-આપણાથી દૂર ભાગી જાય. આપણે જેવી રીતે વાળવાં હોય તેની ઊંઘી દિશામાં વળે, કે આપણું સ્વમાનભંગ થાય, આપણું અપમાન થાય તેવું વર્તન કરે. એટલે પોતાનાં બાળકોમાં પરિપક્વતા આવ્યા પછી જરૂર વગરનું તેમનામાં માથું મારવું ના જોઈએ. સુખી થવું હોય, તેઓની સાથે રહેવું હોય તો સાથ- સહકારની ભાવનાથી રહેવું જોઈએ.

પૂ.શ્રી વાત - વાતમાં આપણને આરોગ્ય તેમજ સાચી સમજણની વાતો સમજાવી દે છે અને આપણું સારું આરોગ્ય જળવાય તેમજ સંસારિક રીતે એટલે કે આપણો ગૃહસ્થાશ્રમ સરખો ચાલે તેવા પ્રયત્નો કરતા હોય છે. મૂળ વાત એક જ કે આપણું મગજ એટલે તન-મન પૂ.શ્રીના ચરણોમાં લાગેલું હોવું જોઈએ.

સફળતા

- મિનિષ બી. પટેલ

‘સફળતા’ કોને કહી શકાય? સફળ વ્યક્તિ કોણ બની શકે, હોઈ શકે? દરેક વ્યક્તિ સફળતાનું અર્થઘટન પોતાની રીતે કરતી હોય છે. પૈસાદાર બનવું, સમાજમાં બહુ મોટું નામ બનાવવું વગેરે જેવી ઘણી સફળતાઓ દરેક વ્યક્તિના મનમાં ફરતી હોય છે. અને આ પ્રકારની સફળતા મેળવવા માટે થઈને વ્યક્તિ તન-તોડ પ્રયત્નો કરતી જ રહે છે.

આ બધી સફળતાઓ મેળવવા માટે વ્યક્તિ પાસે એક નિસરણી હોય છે, જે નાનપણથી જ ઉપયોગમાં લેવાતી હોય છે. અભ્યાસ દરમ્યાન નંબર આગળની હરોળમાં રાખવાની મહેનત, ત્યારબાદ વ્યવસાયમાં કે નોકરીમાં સહયોગીઓથી આગળ નીકળી વધુ પૈસા-નામ કમાવાની હરીફાઈ. અને પાછું આ બધાં કામ કરાવવા માટે આપણે ભગવાનને પણ સાથે લઈ લઈએ છીએ. ‘હે ભગવાન જો મારો પહેલો નંબર આવ્યો તો હું તમને શ્રીફળ ચઢાવીશ’, ‘હે માતાજી મારો પગાર વધશે તો હું તમને ચૂંદડી ચઢાવીશ’, કે જુલાઈ-૨૦૦૯

પછી ‘મારો ધંધો બહુ સારો ચાલશે તો મંદિરે દર્શન કરવા ચાલતો આવીશ’, આવાં વાક્યોથી આપણે ભગવાન પાસે સફળતા માંગતાં હોઈએ છીએ.

શું ખરેખર આપણે ભગવાન પાસે સાચી સફળતા માંગતા હોઈએ છીએ? આવી બધી માંગણીઓ તો દરિયામાંથી એક લોટો પાણી ભરવા જેટલી નાની હોય છે. દરિયો તો જેટલું પાણી જોઈએ તેટલું આપવા તૈયાર હોય છે, આપણે તેમાંથી એક લોટો પાણી ભરીને સંતોષ માની લઈએ છીએ.

તો પછી, માણસનું જીવન સફળ થયું તેવું ક્યારે કહી શકાય? જ્યારે આપણે આપણું જીવન શાંતિપૂર્વક અને સુખમય જીવી જાણીએ તેને જ ખરી સફળતા કહેવાય. ભગવાન પાસે માંગવું જ હોય તો જીવનની આવી સાચી સફળતા માંગીએ. આપણે તો દરિયાને એટલી જ પ્રાર્થના કરવાની હોય કે મને ઉપયોગી થાય એટલું પાણી આપો, એટલે આપણને જેટલું જરૂરી હોય તેટલું પાણી આપણને મળી જાય.

ખૂબ પૈસાદાર બનવાની લાલચમાં આપણે ઘણાં નાં દિલ દુઃખાવતા હોઈએ છીએ. માન-સન્માન મેળવવાની લાલચમાં બીજાઓનું અપમાન કરતાં વાર નથી કરતા. આવી બધી વાતોથી એવું નથી સમજવાનું કે આપણે કંઈ કરવું જ ના જોઈએ. આપણે તો જીવન-નિર્વાહ ચલાવવા કે પરિવારની જવાબદારીઓ પૂરી કરવા માટે કમાવવાનું તો છે જ પણ કેવળ પૈસા બનાવવાનું ધ્યેય ન રાખતાં, સારી રીતે જીવન જીવીને, બીજાને પણ સાથે લઈને આગળ વધવાનું છે.

થોડા સમય પહેલાં સાંભળ્યું હતું કે દુનિયાની

સૌથી ધનાઢ્ય વ્યક્તિએ પોતાની બધી મિલકત દાન કરીને લોકસેવામાં જીવન વ્યતીત કરવા માંડ્યું. આ બનાવ આપણને શું સમજાવે છે? ખૂબ ધન અને માન કમાયા પછી પણ છેવટે તો મનને શાંતિ મળે તેવા જ જીવનની લોકો આશા રાખે છે. તો પછી શું આપણે મનને શાંતિ મળે તે રીતે ધન અને માન ના કમાઈ શકીએ? જરૂર કમાઈ શકીએ. મનુષ્ય જીવન મળ્યું છે તો તેને સાર્થક કરી જાણીએ.

અસ્તુ.

વ્યસન

- મિનિષ બી. પટેલ

‘વ્યસન’ શબ્દ સાંભળીને આપણી નજર સમક્ષ સીગરેટ પીતો માણસ, તમાકુ ખાતો માણસ કે દારૂ પીતો માણસ આવી જાય. નિર્વ્યસની માણસ આ શબ્દ સાંભળીને વ્યસની ઉપર ધુતકાર વરસાવે. તેને એક અલગ દષ્ટિથી જુએ, અને તેને બે-ચાર જરૂરી શિખામણ આપે. આવાં વ્યસનો તો ચોક્કસ જ ખરાબ છે, પણ જે વ્યસન નિર્વ્યસની માણસો કરે છે, તેવા વ્યસનની આજે આપણે વાત કરીશું.

‘નિર્વ્યસની માણસનું વ્યસન’, સાંભળીને આશ્ચર્ય થશે. પરંતુ તે સત્ય છે. સમાજના કહેવાતા નિર્વ્યસની વ્યક્તિઓનું જે અતિ નુકશાનકારક વ્યસન છે તેને આપણે એક-બે ઊદાહરણ દ્વારા સમજાવે.

એક પરિણીતા સ્ત્રી- જે સમાજનાં કહેવાતાં આ બધાં વ્યસનોની સખત વિરોધી છે. સૌ પ્રથમ તેમના વ્યસનની વાત કરીએ. એ બહેનને રોજની એક આદત. તેમને દિવસમાં એક વાર પણ તેમના પિયરમાં તેઓની મમ્મી સાથે ફોન પર વાત ના થાય ત્યાં સુધી ચેન ના પડે. સંયુક્ત કુટુંબમાં રહેતાં હોવાથી તેમને ઘરેથી ફોન કરવાનો મોકો ના મળે તો તેમના પતિની ઓફિસથી પણ દિવસમાં એકવાર તેમની મમ્મી સાથે વાત કરવી જ પડે. વાતો જો કંઈ ક્રમની હોય કે પરિવાર કે સમાજના ઉત્કર્ષ માટેની હોય તો વ્યાજબી છે. પરંતુ ફલાણી બહેને આમ કર્યું, મારાં સાસુએ આવું કીધું, ફલાણી વ્યક્તિને ત્યાં આવું બન્યું, આવી બધી વાતો ઓછામાં ઓછી પંદરથી વીસ મિનિટ ચાલે, તેમના પતિ પોતે તમાકુ ખાવાના વ્યસની છે. જો તેમણે બહેનની સામે તમાકુ ખાધી હોય તો બહેન તેમને શિખામણ આપે. જ્યારે પતિની ઓફિસમાંથી રોજ આ જુલાઈ-૨૦૦૯

પ્રકારેનું તેઓનું ફોન કરવાના વલણની સામે, હેરાન થવા છતાં તે ભાઈ કશું જ ના બોલે.

હવે જો તે ભાઈનું વ્યસન તમાકુ ગણીએ તો તેમના પત્નીનું વ્યસન ફોન ના ગણી શકાય? જેવી રીતે તમાકુ, બીડી-સીગરેટ વગર માણસ તરફડતો હોય છે તેવી જ રીતે તે બહેન દિવસમાં ઓછામાં ઓછી વીસથી-પચીસ મિનિટ તેમનાં મમ્મી સાથે વાત ના કરે તો તરફડતાં હોય છે. તમાકુ જેવાં વ્યસનતો જે માણસ કરે તેમને જ નુકશાન કરતાં હોય છે. પરંતુ આ બહેનને છે તેવું વ્યસન તો કુટુંબ, સમાજ કે દેશનું નુકશાન કરતાં હોય છે. જો તે બહેન ધારે તો તેમનાં સાસુ સાથે પણ ઘણી વાતો કરી શકે છે. પણ આપણા સમાજમાં એક ભૂસું ભરાઈ ગયું છે અને તેને કારણે આપણે સાસુ ને મમ્મી નો દરજ્જો આપતા જ નથી. બે સંબંધોની વચ્ચે એક અંતર રાખવાથી તે અંતર વધતું જ જાય છે.

આ ઉદાહરણથી એવું નથી માનવાનું કે તે બહેને તેમનાં મમ્મી સાથે વાત ના કરવી જોઈએ. તેમણે વાતો તો જરૂરથી કરવી જોઈએ પણ તે સમયાંતરે કરવી જોઈએ. અને આ વાતો કુટુંબનું કલ્યાણ થાય, પરિવારો વચ્ચે સેતુ બંધાય તેવા પ્રયત્નોની કરવી જોઈએ.

બીજું ઉદાહરણ એક ભાઈનું છે. એમનું વ્યસન છે ટેલીવિઝન. વ્યવસાયનું કામ પતાવ્યા પછી ઘરે આવીને ટી.વી. ચાલુ કરીને બેસી જાય. તેમને સામાજિક સીરીયલો જોવાનો બહુ શોખ. ટી.વી. ની ચેનલો ઉપર અત્યારે તો ઘણી બધી સામાજિક સીરીયલો આવતી હોય છે અને ઘણા લોકો આ

સીરીયલોને રસપૂર્વક જોતા પણ હોય છે. પરંતુ દુઃખની વાત એ છે કે આ સીરીયલોમાં જે કુટુંબો બતાવાતાં હોય છે તેમાં અંદરો-અંદર ભારો ભાર રાજકરણ રમાતું હોય છે. આ ભાઈને આવી સીરીયલોમાં બહુ જ રસ પડે. તેમનું બાળક તેમની સાથે કાલીઘેલી વાતો કરવા જાય કે સ્કૂલમાં તેણે શું કર્યું તે કહેવા જાય, તો તેને ખખડાવી નાખે. ગુસ્સાથી તેને ધમકાવે અને કહે કે સીરીયલ પતી જાય પછી જે કહેવું હોય તે કહેજે. બાળક દયામણું મોં કરીને એક બાજુ બેસી જાય.

શું આ ભાઈનું વ્યસન મહાભયકર ના ગણી શકાય? કે જે તેમનું તો નુકશાન કરે જ છે, સાથે-સાથે ઘરના દરેક સભ્યને પણ હાનિ પહોંચાડે છે. આ તો એક ભાઈનું ઉદ્દાહરણ છે પરંતુ આવાં તો ઘણાં ભાઈ-બહેનો હશે કે જેમને આવું વ્યસન હશે. શું આવાં વ્યસનોને બંધ ના કરી શકાય.

મનુષ્ય સમાજને નુકશાન કરતાં આવાં તો ઘણાં વ્યસનો હશે. જે આપણી જાણ બહાર હશે. આવાં વ્યસનોને શોધીને જડ-મૂળથી ઉખેડી નાંખવા જોઈએ. પોતાનામાં રહેલું આવા પ્રકારનું છૂપું વ્યસન દરેક વ્યક્તિ પોતેજ ઓળખી શકે છે. તેને ઓળખીને દરેકે નિર્વ્યસની બનવું જોઈએ.

પરંતુ એ કરતાં વધુ ખાવું તે દારૂ અને તમાકુ મસાલા કરતાં પણ વધુ નુકશાનકારક છે. પણ મનુષ્ય સ્વાદવશ પેટ પર અત્યાચાર વર્ષો સુધી કરતો જ રહે છે અને પછી કેન્સર જેવા અસાધ્ય રોગમાં સપડાય છે. સ્વાદરૂપી દુશ્મન, જીભરૂપી ચોકીદારને ફોડીને ઉદરમાં પ્રવેશી જાય છે અને મનુષ્યના આરોગ્યને ઇન્દ્રિય કરી નાખે છે. સાચી ભૂખ હોય ત્યારે સાદો સાત્ત્વિક આહાર પણ ખૂબ જ મીઠો લાગે છે. સ્વાદને વશ થઈને મનુષ્ય વગર ભૂખે પણ ખૂબ ખાઈ નાખે છે. તેથી જ અનુભવીઓ અસ્વાદ ને પણ વ્રત ગણે છે. મોળાકત એ સાચો શબ્દ મોળાવ્રત છે. મોળાકત અને અન્ય વ્રતો નિમિત્તે બાળપણથી જ સ્વાદજીત થવાની તાલીમ મળે છે. પરંતુ એથી વધુ ખાવું એ પણ એક ભયંકર દુર્વ્યસન છે. તેથી જ પૂ. ગુરુજીએ આપણને આ સરસ સૂત્ર આપ્યું છે; “જીભપર જેનો કાબૂ, જગપર તેનો જાદુ; જેનું જીવન સાદું, આરોગ્ય તેનું ઝાડું.” માણસે અન્યોના દોષ ન જોતાં, પોતે જે પગથીએ હોય તેનાથી ઉપરના પગથીએ ચડવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ, એજ ખરી બુદ્ધિમાની છે.

-અસ્તુ.

પુનિત પ્રેરક સંસ્મરણો

- શશીકાન્ત પટેલ

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય.

સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય તો જ આપણી જય.

સંસ્મરણ એટલે સંભારણું. આપણા જીવનમાં ઘટતા એવા કયા પ્રસંગને સંભારણું કહેવું તેની સમજ ખૂબ જ અગત્યની છે. દરેક મનુષ્યના જીવનમાં અનેક નાની- મોટી, સારી-ખોટી સાંસારિક ઘટનાઓ સામાન્ય રીતે સતત ઘટતી જ હોય છે. જેમ માળામાં પણ એક પછી એક મણકો આવે તેમ જીવનમાં પણ એક પછી એક ઘટના ઘટતી હોય છે તેનું જ નામ જીવન. આવી સામાન્ય ઘટનાઓને પણ આપણે આપણી ઓછી સમજને કારણે સંભારણામાં ખપાવી દઈએ છીએ. વાસ્તવમાં મનુષ્યના જીવનમાં કોઈ એવી અતિદુર્લભ, કલ્પનાતીત ઘટના ઘટે છે કે જે તે મનુષ્યનું આખું

જીવન બદલી નાંખે છે, જીવન જીવવા પાછળનો ઉદ્દેશ્ય બદલી નાંખે છે તેવી ઘટના તે મનુષ્ય માટે અવિસ્મરણીય કહેતાં ભૂલી ન શકાય તેવું સંભારણું બની જાય છે.

અમારા એટલે કે મારા અને મારાં ધર્મ-પત્ની ઉષાબેનના જીવનની વાત કરીએ તો જે ક્ષણે પ. પૂ. સદ્ગુરુદેવ શ્રી યોગતિલ્કુજી મહારાજનો મેળાપ થયો તે શુભ ક્ષણ પછીનું અમારું સમગ્ર જીવન એ એક અવિસ્મરણીય સંભારણું બની રહ્યું છે. ગુરુદેવના મેળાપ પહેલાં પણ જીવન તો જીવતાં જ હતાં પરંતુ એ જીવન માત્ર અમે ભૌતિકતાની પ્રાપ્તિ માટેનું સાંસારિક સામાન્ય દુન્યવી જીવન જ જીવી રહ્યાં હતાં. પરમાત્માએ અહૈતુકી કૃપા કરી મનુષ્ય જીવન આપ્યું છે તો તે જીવનને વધુમાં વધુ ઉજ્જવળ કંઈ રીતે કરવું

તેની સમજ ન હતી. આ બાબતમાં બિલકુલ અજ્ઞાન હતાં. જ્યારથી ગુરુદેવનો મેળાપ થયો ત્યારથી આજ દિન સુધી મનુષ્ય જીવન પ્રાપ્ત થયું છે તો જીવનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય શો હોવો જોઈએ? જીવનની સાર્થકતા શેમાં રહેલી છે? બાળકોમાં સંસ્કારનું સીંચન કેવું કરવું જોઈએ? ઘર, કુટુંબ, સગાં, સ્નેહી, સમાજ પ્રત્યે આપણું વર્તન કેવું હોવું જોઈએ?. ઘરેલુ સામાન્ય જીવન તથા આપણી રહેણી- કરણી, ખાન-પાન કેવાં હોવાં જોઈએ કે જેથી આપણું તન-મન તંદુરસ્ત રહે? સુખ અને દુઃખમાં કેવા સંયમપૂર્વક અને સજાગ રહેવું જોઈએ? સાચું સુખ શેમાં રહેલું છે? જીવ-જગત સાથે નિઃસ્વાર્થ આત્મીયભાવ કેળવવા માટે સભાનપણે વધુમાં વધુ પ્રયત્નશીલ રહેવું, આવી અને ગૃહસ્થ જીવનમાં ઉદ્ભવતી બીજી અનેક ઝીણામાં ઝીણી બાબતો પ્રત્યે સાચી સમજણનું તથા કુદરતના નિયમોનાં અનેક રહસ્યોનું જ્ઞાન કે જે જીવનમાં આત્મિક, આધ્યાત્મિક ઉન્નતિદાયક જ સદા સર્વદા છે, આવા જ્ઞાનનું અવિરત સિંચન ગુરુદેવ અહૈતુકી કૃપાની હેલી વરસાવતા વિચાર, વાણી, વર્તનથી કરી રહ્યા છે. તે સર્વે ક્ષણ તથા પ્રસંગ અમારા જીવનનાં અવિસ્મરણીય સંભારણાં છે. અહીં આવા જ એક પ્રસંગને વર્ણવવાનો પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યો છે. ઘણાં વર્ષો પહેલાનો પ્રસંગ છે. તે સમયમાં દરરોજ સાંજે પૂજ્યશ્રી તેમના નિવાસસ્થાન “ધર્મમેઘ” ના કમ્પાઉન્ડમાં બેસતા. ભક્તો પણ તે સમયે આવીને અનુકૂળતા પ્રમાણે પૂજ્યશ્રીના સાન્નિધ્યમાં બેસતા. અવાર-નવાર પૂજ્યશ્રી ઉપસ્થિત ભક્તોને સાચી સમજણના જ્ઞાનની વાતો સમજાવતા. કોઈ કોઈ વાર આધ્યાત્મિક રહસ્યોને ખુલ્લાં કરતા. મારે નિત્યનો નિયમ હતો કે શક્ય હોય ત્યાં સુધી દરરોજ સાંજે પૂજ્યશ્રીના સાન્નિધ્યમાં જઈને બેસવું. દરરોજની જેમ એક દિવસ સાંજે “ધર્મમેઘ” માં પૂજ્યશ્રીના સાન્નિધ્યમાં જઈને બેઠો હતો તે સમયે પૂજ્યશ્રી અને હું એમ બે જ બેઠા હતા. થોડીક વારમાં ત્યાં એક ભક્ત આવીને બેઠા. તેઓ કોઈ કોઈ વાર પૂજ્યશ્રીના સાન્નિધ્યમાં આવીને બેસતા. તેઓ સાથે પેંડાનું બોક્સ લઈને આવેલા તે પૂજ્યશ્રીના ચરણ પાસે મૂક્યું. પૂજ્યશ્રીએ તેમને પૂછ્યું

જુલાઈ-૨૦૦૯

કે “કેમ ભાઈ, આજે આ બાજુ આવી ગયા? આ પેડાનું બોક્સ કેમ લાવ્યા છો?”

પેલા ભાઈ કહે કે “ગુરુજી આપની કૃપાથી મારું ફ્લાણું કામ પાર પડી ગયું. આપે જ મારું કામ પાર પાડ્યું.” પૂજ્યશ્રી આ સાંભળી હસ્યા અને કહે કે ભાઈ તમારું કામ પાર પડ્યું અને તમારી મુશ્કેલી દૂર થઈ તે જાણીને અમને ખૂબ જ આનંદ થયો. પરમગુરુદેવ ઓમ્ પરમાત્માએ તમારું કામ પાર પાડ્યું. બાકી એ બાબતમાં અમે કંઈ જાણતા નથી. તમે અહીં આવીને અત્યારે કહો છો ત્યારે અમને તો ખબર પડે છે કે તમારી શ્રદ્ધા ફળી. થોડી વાર પછી તે ભાઈ ગયા. પછી પૂજ્યશ્રી મને કહે કે પરમાત્માની કેવી અજબ કૃપા આપણા સૌ ઉપર છે. ભક્તોનાં અશક્ય કામ તેમની કૃપાથી શક્ય થઈ જાય છે. ભક્તો આવી ને કહે છે કે ગુરુજી તમારી કૃપાથી મારું આવું અશક્ય કામ થઈ ગયું ત્યારે અમને ખબર પડે છે કે તેઓનું આવું અશક્ય કામ શક્ય થઈ ગયું. બાકી અમે તે બાબતમાં કંઈ જાણતા નથી હોતા. પછી આવું કઈ રીતે થતું હોય છે તેનું રહસ્ય ગુરુજીએ સમજાવ્યું તેનો સાર નીચે મુજબ છે;

જેમ આપણે સર્વે ભક્તો ગુરુદેવનાં બાળકો છીએ તેમ ગુરુદેવ પોતે પરમ ગુરુદેવ ઓમ્-પરમાત્માના બાળક છે. હવે જો આપણું પોતાનું બાળક કે જે સંપૂર્ણપણે આપણું આશ્રિત હોય તેને કંઈ તકલીફ થાય કે તેનું મન દુભાય તેવું કંઈ બને તો આપણે ગમે તે હિસાબે તેની તકલીફને શક્ય હોય ત્યાં સુધી દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરીએ છીએ. સદ્ગુરુદેવના ભક્તો એ એમનાં બાળકો જ છે. આમ પોતાનાં બાળકો પ્રત્યે સદ્ગુરુદેવના હૃદયમાં પ્રેમ, વાત્સલ્ય, કરુણા હોય તે સ્વાભાવિક છે. આપણા જીવનમાં જ્યારે કોઈ તકલીફ, મુશ્કેલી ઊભી થઈ હોય, આપણે દુઃખી હોઈએ તો ગુરુદેવના હૃદયમાં આપણા માટે કરુણા ઊપજે. તેઓશ્રીનું હૃદય દ્રવી ઊઠે એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ ગુરુદેવ તો પરમ ગુરુદેવ ઓમ્ પરમાત્માને સંપૂર્ણ સમર્પિત છે. યોગશક્તિથી અલિપ્ત રહી કુદરતના-પ્રકૃતિના તમામ નિયમોને આધીન રહી જીવન જીવી

રહ્યા છે. હવે જ્યારે આપણા જીવનમાં કોઈ તકલીફ-મુશ્કેલી ઉદ્ભવે છે ત્યારે ગુરુદેવનું હૃદય દ્રવી ઊઠે છે અને તેઓ પરમ ગુરુદેવ ઓમ્પરમાત્માને મનોમન આપણી મુશ્કેલીને દૂર કરવા માટે પ્રાર્થના કરે છે. હવે એવું બને છે કે જ્યારે ચારેબાજુ જગતમાં લોકો વિવેક્રંધ બની ભૌતિક-ભોગો પ્રાપ્ત કરવા અને ભોગવવા માટે બેફામ બની તેની પાછળ દોડી રહ્યા હતા ત્યારે ગુરુદેવ પોતાની ફાટફાટ થતી ભર યુવાનીમાં પોતાના કૌશલ્ય વડે આ ભોગો પ્રાપ્ત કરવા અને ભોગવવા સમર્થ હોવા છતાં પણ તે સર્વેનો ત્યાગ કરીને પરમ ગુરુદેવ ઓમ્પરમાત્માને પોતાનું સમગ્ર જીવન સમર્પિત કરી તેમનામાં લવલીન થઈ ગયા અને પરમાત્માની પ્રેરણા મુજબ વિચાર, વાણી, વર્તનથી જીવ-જગતના કલ્યાણ માટે થઈને જ પોતાનું સમગ્ર જીવન સમર્પિત કરી દીધું. પોતાના આવા વિરલ સપૂત એવા ગુરુદેવની પ્રાર્થના પરમાત્મા સુધી પહોંચે છે.

પોતાને સંપૂર્ણ સમર્પિત એવા ગુરુદેવની પ્રાર્થના સાંભળી પરમાત્મા પોતે ગુરુદેવના ભક્તોનાં દુઃખ દૂર કરે છે. ગુરુદેવને તો આની કંઈ ખબર જ નથી હોતી. પરંતુ ભક્ત જ્યારે આવીને જણાવે છે ત્યારે ગુરુદેવને તેની જાણ થાય છે. પરમ ગુરુદેવ ઓમ્પરમાત્મા, સદ્ ગુરુદેવ તથા સદ્ગુરુદેવના ભક્તો વચ્ચે અટૂટ પ્રેમ, સમર્પણ, શ્રદ્ધા, ભક્તિ, કરુણાનું એવું વર્તુળ રચાયેલું હોય છે કે જે સામાન્ય રીતે કોઈની સમજમાં આવતું નથી. તેથી તેઓ એમ સમજે છે કે ગુરુદેવે ચમત્કાર કર્યો. આપણું દુઃખ, મુશ્કેલી દૂર થઈ. પરંતુ હકીકતમાં ચમત્કાર જેવું કંઈ જ હોતું નથી. ગુરુદેવના સ્વમુખેથી કહેલ આ રહસ્યને સાંભળી મારું હૃદય ગદ્ગદ થઈ ગયું.

થોડી વાર બેસી પછી પૂજ્યશ્રીને પ્રણામ કરી આનંદિત હૃદયે હું ઘરે જવા નીકળ્યો.

જયનારાયણ - જય ઓમ્ગુરુદેવ.

પત્રાંશ

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય
બાલા ગુરુદેવ,

ગુરુદાદા વિશે લખવાનું આવે તો એવો વિચાર આવે કે શું લખીએ? એમના વિશે લખવું એ તો ગજા બહારની વાત કહેવાય. એમનો તો જેણે અનુભવ કર્યો હોય તેમને જ ખબર હોય. મારા દરેક કાર્યમાં ગુરુજીના આર્શીવાદ હોય છે જ. મારા દાદાના સમયથી અમે ગુરુજીના સંપર્કમાં છીએ. મારાં માતા-પિતા પણ દરેક શુભકાર્યની શરૂઆત ગુરુદાદાના આર્શીવાદથી જ કરાવે છે. મારા જીવનમાં ગુરુજીને લાવનાર મારા મા-બાપનો ઉપકાર ક્યારેય ભૂલી નહીં શકાય. જ્યારે પણ મનમાં કંઈક મુંઝવણ થાય ત્યારે દાદાના નામનું સ્મરણ કરતાં જ મન જાણે એકદમ હળવું થઈ જતું હોય તેમ અને રસ્તો એકદમ સરળ બની જતો હોય તેમ લાગે છે. ઘણીવાર કંઈક કારણસર ગુરુદાદા પાસે જઈ શકતું નથી. પરંતુ મનમાં ખાલી તેમના નામનું સ્મરણ કરતાં દાદા જાણે જોડે જ છે એવો અનુભવ થાય છે. દાદા ક્યાંકથી આપણું ધ્યાન રાખી રહ્યા હોય તેવું લાગે છે.

ગુરુદાદા આપણને જ કંઈપણ સૂક્ષ્મ સમજણનો ખ્યાલ આપે છે તે ખરેખર જીવનમાં ઉતારવા જેવી
જુલાઈ-૨૦૦૯

હોય છે. તેમાંની ઘણી વસ્તુઓ એવી હોય છે કે તેનો અમલ કરીએ તો જીવનમાં કંઈક ઉચ્ચ કક્ષાએ પહોંચી શકીએ. દાદા તો એમની રીતે સારી સારી ટેવો અને સૂક્ષ્મ રીતે સાચી સમજણો આપણને આપવાનો પ્રયત્ન કરતા હોય છે પરંતુ આપણે હજી પણ ગોથાં જ ખાતા રહીએ છીએ.

ગુરુદાદાના આર્શીવાદ અને પ્રેમ હમેશાં આપણા પર વરસતા રહે અને આપણે પણ એમણે આપેલ જ્ઞાનનો ભંડાર જો વહેલી તકે મેળવી લઈએ તો ચોક્કસ આપણે જીવનમાં કંઈક મેળવ્યાનો લ્હાવો મળી રહેશે. ગુરુદાદા હમેશાં આપણી સાથે રહે, અને સદાય હસતા રહે, એમની તબિયત સારી રહે અને સદાય જ્ઞાન વરસાવતા રહે એવી પ્રાર્થના.

એજ લી. આપની (દીકરી)

સ્નેહા આર. સેવકના પ્રણામ.

વેરથી વેર.....

પાસે લેણું નીકળતું હશે ત્યાં સુધી જ તે આપણી ઉદારતા અને ક્ષમાનો પ્રતિભાવ નહીં આપે. તેનું લેણું પૂરું થતાં જ યોગ્ય-અનુકૂળ પ્રત્યુત્તર મળવાનો. હિંસાથી

હિંસા જ ફાટી નીકળતી હોય તો અહિંસાથી અહિંસા કેમ ન સધાય? કેમ ન પમાય? આવી વાતો કરનારા અમારા જેવા ઘણાબધા અને આવી વાતો સાંભળનારા અને વાંચનારા આપના જેવા ઘણાબધા ભલે આનું પાલન-આચરણ ન કરી શકે તેથી કંઈ વાસ્તવિકતા, અવાસ્તવિકતા નથી થઈ જતી. વહેલા કે મોડા ‘અપ્રિય સત્ય’ કોઈકે તો કહેવું જ પડશે. તેથી જેટલું વહેલું કહેવાય તેટલું વહેલું શ્રેય.

સૌના જીવન માટે અતિ અનિવાર્ય એવી ખેતી પાછળ પણ નાછૂટકની જે જીવહિંસા થતી તેમાંથી મુક્ત થવા માટે ઉત્પાદનના અમુક ટકા દાન, ધર્મ, પુણ્યમાં વાપરી નાખવાનું વિધાન પૂર્વક્રમમાં હતું. આખા દિવસની દિનચર્યામાં જાણ્યે- અજાણ્યે જે હિંસા થતી તેમાંથી મુક્ત થવા માટે પણ બ્રહ્મચર્ય, દેવચર્ય, પિતૃચર્ય, અતિથિચર્ય અને ભૂતચર્ય વગેરે પાંચ મહાયજ્ઞોનું વિધાન પહેલાના ક્રમમાં હતું. આ બધી વાતોથી એ જાણી શકાય છે કે જીવવા માટે અનિવાર્યપણે કરાતાં કાર્યોમાં પણ જે હિંસા થતી તે માટે પણ લોકોના મનમાં કેટલી બધી પસ્તાવાની લાગણી હતી. જ્યાં સુધી અશાંતિના મૂળમાં પાણી રેડતા રહીએ અને માત્ર ડાળાંપાંખળાં જ કાપતા રહીએ ત્યાં સુધી અશાંતિ જાય ક્યાંથી?

આટલાટલા પ્રયત્નો છતાં જો ભૌતિક શાંતિ પણ હાથમાં ન આવતી હોય તો સાચી-તાત્વિક-આધ્યાત્મિક શાંતિની તો આશા જ ક્યાંથી રાખી

શકાય? યોગજિજ્ઞાસુ, યોગસાધનાનો પ્રારંભ કરતાંની સાથે જ ભૌતિક શાંતિનો અનુભવ કરવા લાગે છે, કારણ કે યોગસાધનાનાં અંગઉપાંગોનું પાલન જ, પાલન કરનારને શાંતિજલથી નવડાવી દે છે. યમ-નિયમના પાલન વિના આસન, પ્રાણાયમ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિમાં પ્રવેશી શકાતું નથી. અહિંસા, સત્ય અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય અને અસંગ્રહને ‘યમ’ કહે છે., તથા પવિત્રતા, સંતોષ, તપ સ્વાધ્યાય અને ઈશ્વરશરણાગતિને ‘નિયમ’ કહે છે.

વિશ્વશાંતિના પ્રયત્નો કરવા છતાં પણ જો નિષ્ફળ જવાશે તો સર્વનો સંહાર નિશ્ચિત જ છે. પરંતુ વિશ્વશાંતિનો પ્રયત્ન કરનારાઓને એટલો તો સંતોષ, એટલી તો તૃપ્તિ જરૂર હશે કે “અમે પ્રયત્ન તો કર્યો હતો.”

સત્યનું આચરણ ભલે કઠિન હશે પણ સફળતા તો સત્યાચરણને જ વરેલી છે. જે પદ્ધતિ સફળતા આપી શકે છે તે ભલે ગમે તેટલી કઠિન હોય તો પણ તેને સફળતાની તુલનામાં કઠિન ન કહી શકાય. સાચી પદ્ધતિને આચરણમાં મૂકવા જેટલા આપણે સમર્થ ન હોઈએ તેથી કંઈ સાચી પદ્ધતિને વખોડી કઢાય નહીં કે તેના તરફ દુર્લક્ષ સેવાય નહીં સાચી પદ્ધતિનું પ્રાપ્ત થવું તે સફળતાનું પ્રથમ ચરણ છે અને તેનો પોતાના મનમાં “સત્ય તરીકે સ્વીકાર થવો” તે સફળતાનું ચરણ છે

ઓમ્ પરિવારના ઉત્સવ - ગુરુ પૂર્ણિમા

કયા પ્રસંગ નિમિત્તે	સ્થળ	તારીખ/સમય
ગુરુપૂર્ણિમા	ક્રમેશ્વર મહાદેવ હોલ, અંકુર ચાર રસ્તા, નારણપુરા, અમદાવાદ- ૩૮૦૦૧૩.	૭-૭-૦૯ મંગળવાર સવારે ૮ થી ૧૨

ઓમ્ પરિવાર ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત પ્રકાશનો :

૩-બ, પલિયડનગર સોસાયટી, નારણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩. (INDIA) ફોન: ૨૭૯૧૧૧૯૫

Email ID: aumparivar@yahoo.com

ગુજરાતી

રૂ. પૈસા

૧.	ગુરુમહિમા (યોગરહસ્યોથી ભરપૂર) (બીજી આવૃત્તિ)... .. .	૫૫.૦૦
૨.	મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાઠ) (બીજી આવૃત્તિ)... .. .	૩૮.૦૦
૩.	શાંતા (પાતંજલ યોગદર્શન-સાધનપાઠ)... .. .	૬૦.૦૦
૪.	મારા ગુરુદેવ (જીવન અને સાધનાની અનુભૂતિ)... .. .	૧૬.૦૦
૫.	ઈશ્વરની ઓળખ (ઈશ્વર કોને કહી શકાય?) ઓમ્ વિષેની વિસ્તૃત માહિતી (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૦૮.૦૦
૬.	મંત્રવિજ્ઞાન અને ધ્યાન... .. .	૨૦.૦૦
૭.	સત્સંગ-પરાગ... .. .	૦૨.૦૦
૮.	નિર્ઝર ઝરુ કો ગેબથી (વિશ્વઅશાંતિ અતિ ગુપ્ત કારણોની મૌલિક રજૂઆત (બીજી આવૃત્તિ)... .. .	૧૫.૦૦
૯.	કિસકો લાગુ પાય?	૦૫.૦૦
૧૦.	સ્વાધ્યાય (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૧૦.૦૦
૧૧.	મારે સમાજને બેઠો કરવો છે. (બીજી આવૃત્તિ)	૦૮.૦૦
૧૨.	પ્રેરણાસિંધુ (બીજી આવૃત્તિ)	૨૦.૦૦
૧૩.	પ્રેરણાપીયૂષ (શ્રી ગુરુપ્રેમભિક્ષુજીના પ્રેરણાદાયી પત્રો)	૦૮.૦૦
૧૪.	કડવું અમૃત (બીજી આવૃત્તિ)	૪૦.૦૦
૧૫.	મૃતસંજીવની... .. .	૩૫.૦૦
૧૬.	વિજળીના ઝબકારે... .. .	૮૦.૦૦
૧૭.	આધ્યાત્મિક ગરબા (ક્રાંતિકારી તળપદી)	૧૫.૦૦
૧૮.	ઓમ્નારાયણના ચિત્રો (મોટા)	૦૫.૦૦
૧૯.	ઓમ્નારાયણના ચિત્રો (નાના)	૦૩.૦૦

રુતમ્બરા (ત્રિમાસિક) લવાજમ: વાર્ષિક રૂ.૩૦.૦૦, આજીવન રૂ.૫૦૦.૦૦

હિન્દી

૧.	નિર્ઝર ઝરા કો ગેબસે (વિશ્વઅશાંતિના અતિ ગુપ્ત કારણોની મૌલિક રજૂઆત)... .. .	૧૦.૦૦
૨.	ઈશ્વરકી પહચાન (ઓમ્ વિષેની વિસ્તૃત માહિતી- પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાઠના સૂત્ર ૨૪ થી ૨૯)	૧૧.૦૦
૩.	ક્રાંત-ચિંતન (પૂ. યોગભિક્ષુજી અને ઓ.પ્રે.પ. ટ્રસ્ટનો પરિચય)	૧૭.૦૦
૪.	મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાઠ)	૫૫.૦૦

English

૧.	Maitri (The Yoga-secret of Universal Peace)	૨.૫૦
૨.	Streaming from The invisible (The subtlest causes of world unrest)	૭.૦૦
૩.	Easiest is Realization (Articles)	૫.૦૦
૪.	Why Meditation?	૩.૦૦
૫.	Yogabhikshu & An Introduction... .. .	૫.૦૦
૬.	I wish to Awaken The Society... .. .	૧૦.૦૦

ઓડિયો કેસેટ - સીડી

૧.	સંગીતમય ગાયત્રી મંત્ર... .. .	૩૫.૦૦	૫.	ભજનો (સાદુ સંગીત)	૩૫.૦૦
૨.	પૂ. યોગભિક્ષુજીના પ્રવચનો... .. .	૩૫.૦૦	૬.	ઓમ્ ચાલીસા... .. .	૪૦.૦૦
૩.	અલૌકિક ક્રાંતિકારી ગરબા... .. .	૩૫.૦૦	૭.	ગુરુ ભાવની તથા ભજનો... .. .	૩૫.૦૦
૪.	સ્વાધ્યાય (ઓમ્ પરિવાર)	૩૫.૦૦	૮.	ગુરુ ભાવની તથા ભજનો (સીડી)..	૩૫.૦૦